

BIBLIOGRAFIE

1. ATKINSON, R., ATKINSON, R., SMITH, E., BEM, D. *Introducere în psihologie*. București: Editura Tehnică București. 2002. 107 p. ISBN 973-31-1398-0
2. BĂBAN, A. *Stres și personalitate*. Cluj: Editura Presa Universitară Clujeană, 1998. 232p. ISBN 973-9354-35-1
3. GOLU, F. *Manual de psihologia dezvoltării*. Iași: Polirom, 2015. 344p. ISBN 978-973-46-5627-
4. EBATA, A., MOOS, R. Coping and adjustment in distressed and healthy adolescents. *Journal of Applied Developmental Psychology*. 1991.(12), p.33-54.
5. LAZARUS, R., FOLKMAN, S. *Stress, appraisal, and coping*. New York: Springer. 1984. p.312 ISBN 0-861-4191-9
6. MONAT, A., LAZARUS, R. *Stress and Coping: An Anthology*. USA: Columbia University Press, 1991. 598 p. ISBN: 978-0231-0745-75
7. ЭРИКСОН, Э. *Детство и общество*. Санкт Петербург, 2000. 416 ст. ISBN 5-89740-036-9

LEGITĂȚILE DE BAZĂ ALE APARIȚIEI ȘI DEZVOLTĂRII AFIRMAȚIEI ȘI NEGAȚIEI LA COPIL ÎN ONTOGENEZĂ

THE BASIC LAWS OF APPEARANCE AND DEVELOPMENT STATEMENT AND DENIAL OF THE CHILD IN ONTOGENESIS

*Petru Jelescu, prof. univ., dr. hab.,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău,
Raisa Jelescu, lector, Chișinău,
Dumitru Jelescu, jurisconsult, doctorand ULIM, Chișinău*

*Petru Jelescu, univ. prof., dr. hab., UPSC „Ion Creangă”
ORCID: 0000-0002-3535-0524
Raisa Jelescu, lecturer, Chisinau
Dumitru Jelescu, jurisconsult, doctoral student ULIM, Chisinau*

CZU: 159.922.7

DOI: 10.46728/c.v1.25-03-2022.p16-22

Abstract

The article performs the interdisciplinary analysis of affirmation and negation research, specifies the psychological aspect of their study, shows and demonstrates the basic laws of occurrence and development of affirmation and negation in children, preadolescents and adolescents in ontogenesis, psychological mechanisms of their functioning by applying different methods, tests, observations, techniques in life, activity, communication, behavior, conduct from birth to adulthood.

Key-words: child, preadolescent, adolescent, statement, negation, ontogenesis, legitimacy.

Afirmația și negația joacă un rol important în viața și activitatea umană. Făcând o analiză comparativă interdisciplinară, inițial Petru Jelescu/П.С.Желеско a evidențiat aspectele lor lingvistice, logico-formale, filosofice, patopsihologice și psihologice [5; 6; 11]. În plan psihologic, în coautorat cu М.С. Роговин și И.Н. Козлова, el a evidențiat și a fundamentat căile de studiere a mecanismelor psihologice ale afirmației și negației, cât și cercetarea lor în ontogeneză. Sub aspect ontogenetic, autorul a depistat și a analizat critic, minuțios concepțiile

freudistă, behavioristă, piagetiană și bruneriană, omagiiind, concomitent, numele acestor savanți consacrați [1; 2; 3; 16; 17; 20].

În ceea ce privește conceperea și studierea dezvoltării negării în spirit *freudist*, una dintre primele în acest sens a fost încercarea lui René Spitz, descrisă în lucrarea „Le Non et le Oui (la genèse de la communication humaine)” [19]. Autorul însă nu și-a propus la direct să studieze geneza negării. După cum precizează el însăși în titlul lucrării, dânsul a intenționat să exploreze debutul comunicării la om, și nu al negării sau al afirmării. Situându-se pe poziții freudiste, Spitz motivează selectarea obiectului de studiu prin faptul că psihanaliza, deși utilizează frecvent comunicarea în calitate de metodă de investigare, foarte rar studiază însăși comunicarea, îndeosebi comunicarea nonverbală, care, după cum afirmă el, face parte din sfera inconștientă a omului. Iată de ce, conchide autorul, dacă psihanalistii doresc să pătrundă în esența comunicării adulților, trebuie „să întreprindă un studiu mai sistematic al celor mai arhaice forme ale comunicării în decursul primei copilării” [ibidem, p. 2]. Prin negare Spitz, ca și Freud [14], înțelegea un mod de conștientizare a pulsiiunii libidinale refulate, o „cenzură” ce nu admite pătrunderea în conștiință a componentelor libidinale care contravin normelor etice ale societății. După Spitz, datorită însușirii negării “omul se umanizează”.

Behavioriștii subînțelegeau prin negare un anumit fel de comportament, reacție, iar dezvoltarea ei ca o creștere a numărului unor astfel de reacții și a desăvârșirii, complicării lor (Watson J. B. [20], Дж. Уотсон [12]). În accepție behavioristă, negarea, sub formă de plâns, fugă, bătaie ș.a. face parte din comportamentele fundamentale primare ale omului. Behavioriștii nu erau preocupați de problema factorilor dezvoltării negării, principalul rămânând stimulenții ce o provoacă și reacțiile de facto la ei, indiferent de natura lor, de individul studiat (animal sau om) etc. J. Watson susținea că copilul de 5-6 zile dispune deja de întreg repertoriul de mișcări ale omului matur. Una dintre cercetările behavioriste ale genezei negării a fost întreprinsă de psiholingvistul francez B. Boysson-Bardies, rezultatele fiind descrise în lucrarea “Negation et performance linguistique” [13]. Autorul a studiat timpul reacției și numărul de răspunsuri corecte și incorecte la prezentarea unor negări “sintactice” și (sau) “lexicale”. Acționând în limitele behaviorismului, autorul nu a reușit să dezvăluie mecanismele negării, structura ei etc. Nu au fost elucidate nici particularitățile de vârstă ale dezvoltării negării, deoarece cercetarea a fost planificată și realizată ca o lucrare psiholingvistică.

Problema negării a fost tratată de J. Piaget și colaboratorii săi în mai multe cercetări și timp de mai mulți ani. Pentru prima dată ea a fost abordată în lucrarea “La psychologie d’intelligence” [9] în legătură cu elaborarea *concepției operaționale* a intelectului. În tratatul “Logic and psychology” [9] negarea e considerată una dintre operațiile esențiale ale grupului celor patru transformări INRC: CR = N; RN = C; NC = R; NRC = I, unde I - identica, N - negația (sau inversiunea), R - reciproca și C - corelativa. În opinia lui Piaget, aceste patru operații formează una din structurile logice fundamentale ale intelectului adultului. Geneza negării a fost studiată și descrisă de către J. Piaget și B. Inhelder în lucrarea “La genese des structures logiques elementaires (classifications et seriations)” [18].

Cercetind particularitățile dezvoltării clasificării și serierii la copii și preadolescenți, autorii au ajuns la concluzia că trebuie investigate “problemele centrale ale complementarității în general și ale negării”. Spre regret, însă, autorii sus-numiți nu au elucidat mecanismele formării și funcționării negării ca structură psihică cognitivă, determinată nu numai de factorii biologici, dar și de cei socioculturali. În opinia lor, copilul, interacționând “unul la unul” cu

obiectul, la un moment dat, dar foarte târziu (la 7-8 ani), spontan începe a nega. În lucrările “Recherches sur la contradiction. Les diferentes formes de la contradiction” [16] și “Recherches sur la contradiction. Les relations entre affirmations et negations” [17] J. Piaget și colaboratorii săi au descris nu natura psihologică a afirmării și negării, ci diferite forme de contradicții în gândirea umană, relațiile dintre afirmare și negare ca operații deja existente.

Bazându-se pe *teoria social-pragmatică* a lui J. Bruner referitoare la dezvoltarea vorbirii, Roy Pea în lucrarea “The development of negation in early child language” [15] subliniază marea importanță pe care o are negarea în vorbirea și gândirea umană, semnificațiile ei în limba dată. Spre deosebire de R. Spitz și J. Piaget care evidențiau rolul factorului nativ în dezvoltarea negării la copil, R. Pea vine să accentueze rolul factorului socio-cultural și lingvistic în dezvoltarea acesteia. El, însă, a studiat nu atât natura negării, structura și mecanismele ei de funcționare cât consecutivitatea semnificațiilor și contextele social-pragmatice, în care negarea apare și se manifestă cu o anumită semnificație, evidențiată din timp în lingvistică. Având de-a gata aceste semnificații lingvistice și formele de manifestare a lor, autorul nu a făcut altceva, decât a fixat în tabel cronologia manifestării lor. O asemenea abordare, când în lingvistică, după cum afirmă însuși R. Pea, nu există standardele semnificațiilor negării, nu e potrivită nici din punct de vedere psihologic.

Spre deosebire de teoriile tradiționale ale apariției și dezvoltării negării la copil, am lansat o concepție nouă, *sistemic-acțională* sau *concepția rezultantei* (a efectului îmbinat al unor cauze multiple optimale ca necesare și suficiente, care ne-a permis să interpretăm geneza și dezvoltarea negării la om ca un sistem de *acțiuni interiorizate-exteriorizate active multifactoriale flexibile permanente* (termenul ne aparține) de cel mai divers gen (nu numai bio-psiho-socio-culturale, dar și fizice, geografice, financiare, termice etc.) și care, concepție, a fost redată în monografia științifică *Geneza negării la copii în perioada preverbală* (studiu teoretico-experimental [1]).

Sub acest aspect, au fost elaborate, validate și aplicate multiple tehnici originale de studiere a genezei și dezvoltării negării de la naștere până la 1an 6 luni (ulterior, inclusiv până în adolescență/până la tinerețe), au fost expuse *rezultatele* acestor cercetări experimentale (validate statistic, reprezentate tabular, grafic), au fost elucidate *legitățile* de bază ale genezei negării și dezvoltării ei la om (peste 50 la număr), *etapele* devenirii negării (pregătitoare, inițială, protoverbală, verbală), au fost arătate și explicate *mijloacele* de exprimare a negării (pin emoții, sunete, mișcări, acțiuni, silabe, cuvânt ș.a.), *premisele ei naturale* (tipătul ereditar, reflex-necon condiționat, mimico-somatic negativ Щелованов-Фигурин-Денисова), *structura* negării sau a *complexului de nemulțumire socială* (CNS) (P. Jelescu) cu blocurile funcționale interconectate ale cogniției negative, emoțiilor negative, motricității negative și vocalizărilor/verbalizărilor negative, care se formează, se dezvoltă și apare ca o acțiune *con condiționată* în baza complexului de înviorare Щелованов-Фигурин-Денисова. (E de menționat faptul că, odată apărut, acest complex poate fi observat ulterior pe tot parcursul vieții și al activității umane: în timpul manifestării dezacordului, lipsei de armonie, adevăr, nemulțumirii, neplăcerii, încăierării, hărțuiei, altercației ș.a.m.d. - în familie, pe stradă, la locul de muncă, în parlament etc.). Au fost elucidate *condițiile* declanșării negării (inițial, întreruperea comunicării emoționale cu copilul, izolarea, lăsarea de unul singur, forțarea ș.a.), *funcțiile* ei (de nemulțumire socială, dezacord, îndârjire, protest, lipsă/absență, refuz, amenințare, interdicție ș.a.), *nivelurile* negării (afectiv, motric, gesticular, protoverbal, verbal).

Aceste niveluri sunt structurate, ierarhizate, dinamice, flexibile, coordonate, combinate în diverse moduri într-un tot unic și etalate în cadrul *Arborelui genealogic al negării* (P. Jelescu) în una din cele mai dificile și responsabile perioade ale vieții umane, cea preverbală sau „mută”, de care depinde în mod decisiv soarta de viitor a omului. Prin prisma rezultatelor obținute au fost apoi *analizate, interpretate și trase concluziile generale și particulare de rigoare* referitor la teoriile anterior examinate (freudistă, behavioristă, piagetiană, bruneriană), dar și cu privire la renumita lege genetică generală a dezvoltării culturale a copilului a lui Л.С. Выготский, referitor la planul intern de acțiuni conceput de J. Piaget [9], Я.А. Пономарёв [10], С.Л. Новосёлова [8], a opiniei Е.И. Исенина [7] privind protolimba (протоязык) și limba verbală (словесный язык), care ar reprezenta în dezvoltarea lor ontogenetică, în viziunea autoarei, două sisteme diferite; și încă multe altele. În teza subsemnatului [2] sunt indicate, de asemenea, multiple probleme care urmează a fi soluționate pe viitor, care trebuie verificate etc.

Făcând o totalizare generală succintă a rezultatelor observărilor și probelor longitudinale cu Dumitraș Jelescu (studiu de caz) prin aplicarea metodei jurnalului asupra apariției și dezvoltării afirmației și negației în ontogeneză timp de doi ani de zile, vom constata următoarele legități [4]:

1. Apariția și dezvoltarea lui Nu și Da are loc de la general, complex și nebulos la particular, diferențiat și specificat.
2. *Afirmația* ca acțiune intelectuală dobândită (*Da*), formată și dezvoltată pe parcursul ontogenezei în perioada postnatală, inițial se manifestă la nivel non-verbal, sub forma *complexului de înviorare/reanimare/reactivare* (mișcări, mimică, vocalizări, emoții pozitive ș. a. – de plăcere, agreare, confirmare (CÎ/CRan/CReat) (H.M. Щелованов, Н.Л. Фигурин, М. П. Денисова, М.И. Лисина ș.a.);
3. *Negația* ca acțiune intelectuală asimilată (*Nu*), formată și dezvoltată pe parcursul ontogenezei în perioada postnatală, inițial se manifestă la nivel non-verbal sub forma *complexului negării* (CN), sau a *complexului de nemulțumire socială* (CNS), sau a *complexului ingratitudinii sociale* (CIS) (mișcări, mimică, vocalizări, emoții negative ș. a. – toate de neplăcere, neagreare, neconfirmare (P. Jelescu);
4. Între CÎ/CRan/CReat și CN/CNS/CIS, tot la nivel non-verbal, se manifestă și un alt complex, intermediar, și anume *complexul de liniștire cognitivă* (CLC), care constă în cercetarea activă de către copil a mânuțelor proprii, a piciorușelor, capului, corpului în întregime, fixarea și concentrarea privirii asupra unei ființe, lucru, în urmărirea calmă, liniștită și relativ îndelungată a lor, în studierea lor treptată, succesivă, îngăduitoare, fără vocalizări și mișcări de inspirație sau expirație bruscă (Raisa Jelescu);
5. La etapa următoare, *afirmația* este exprimată prin multiple mijloace mai desăvârșite ale *fiecărei* componente în parte a *complexului de înviorare* (darea din cap de sus în jos, luarea cu mâinile a ceea ce i se dă etc.) (P. Jelescu);
6. *Negația* însă la etapa următoare, dimpotrivă, este exprimată prin multiple mijloace mai desăvârșite ale *fiecărei* componente în parte a *complexului de nemulțumire socială* (darea din cap de la stânga la dreapta și invers, respingerea cu mâinile a ceea ce i se dă, întoarcerea corpului etc.) (P. Jelescu);
7. Urmează apoi etapa proto-verbală (din neogreacă *protos* - primul, întâiul), când *afirmația* este exprimată prin *Na* (în sens de *Dă*), *De-de-de!* (în sens tot de *Dă*), *Pa-pa* (tot în sens de *Dă* - lapte etc.) (P. Jelescu);

8. La etapa proto-vervbală *negația* este exprimată prin *Ne-ne-ne!* (strigăt supărat), *Eu!* (refuz), *Singuu!* (în sens *Nu tu*), „*N-c-î*” etc. (P. Jelescu);
9. La etapa verbală *afirmația*, exprimată prin *Da*, încă nu este (până la vârsta, la care am completat *Jurnalul* - 1 an 10 luni și 2 săptămâni) (P. Jelescu);
10. La etapa verbală *negația* însă este exprimată foarte clar și variat prin „*Ne*”, „*Nu-i-i*”, „*Niu-niu-niu*”, „*Ne-ne-ne*”), „*Nu!*” (P. Jelescu);
11. Charles Darwin avea dreptate, observând: „Cauza râsului se constată mai târziu decât cauza plânsului tare, deoarece acesta de la urmă e mai util pentru copil decât primul”.
12. William Preyer, la rândul său, a constatat că întoarcerea capului de o singură dată la stânga sau la dreapta, în funcție de situație, înseamnă „de-ajuns” și că ea exprimă o negație (*Nu*), iar „cât privește darea din cap afirmativă (*Da*), susținea el, aceasta „se întâmplă să se manifeste tot atunci, dar mai rar”.
13. Dezvoltarea acestor acțiuni intelectuale (afirmație și negație) în ontogeneză este însoțită de anumite *crize de vârstă*: a) criza *comunicării emoționale* (aproximativ între 3-6 luni de zile); b) criza *comunicării conscructiv-cognitive* (aproximativ între 6-9 luni de zile); c) criza *comunicării proto-verbale* (aproximativ între 9-12 luni de zile); d) criza *proto-independenței* (aproximativ între 1-3ani de zile). Toate aceste crize, fiind soluționate, de regulă, sunt urmate de un anumit progres în dezvoltarea lui *Nu* și *Da*. (P. Jelescu).
14. *Comunicarea* cu copilul până la vârsta de 2 ani (prin modulația vocii, bogăția vocabularului, caracterul simplist sau implicat al vorbirii cu copilul, interpretarea emotivă a poveștilor citite, activismul și energia comunicării etc.) cât și *dragostea* părintească față de copil în această perioadă determină dezvoltarea lui *NU* și *DA* ca operații intelectuale esențiale și decisive, care, după cum am demonstrat anterior experimental și statistic (între 1973-1974), exprimă *certitudinea* (afirmația *Da*) și *incertitudinea* (negația *Nu*) în viața și activitatea omului, în particular, a copilului (P. Jelescu/ Желеско П. С.) [5; 6].
15. Alte particularități individuale de dezvoltare au fost: Dumitraș era un copil cu o dezvoltare relativ prematură în toate (la două luni a început să spună proto-cuvântul *ma-ma*); către doi ani a început să învețe cu plăcere literele, dar când a ajuns la litera *D*, după o pauză de câteva secunde, i-a zis mamei: „*Ma-ma, mie place lita A. Mă duc să mă joc cu jucăriile*” (jucăriile fiind literele mari de tipar colorate); a înșușit repede cum sună instrumentele muzicale mai răspândite (pianul, vioara, baianul, acordeonul) și le deosebea cu precizie după sunetele produse, preferând cele ale pianului; nu l-am educat după o anumită metodă specială de accelerare, lăsându-l să simtă din plin copilăria; a fost un copil cuminte și ascultător, cu vârsta devenind tot mai responsabil, sincer, harnic și atașat mai mult de mama (P. Jelescu).
16. În apariția negației și afirmației, care se exclud una pe alta, dar nu se suprapun, un rol esențial îl joacă educația. E de menționat însă faptul că în codul genetic al omului, care moștenește un creier uman, este cifrat alfabetul reacțiilor emoționale (tipătul, strigătul), prin care sunt transmise imboldurile sale spre cei din jur despre starea de moment, alarmantă ori satisfăcătoare, care îi asigură astfel supraviețuirea și sănătatea.
17. Orice imbold al copilului în creștere poartă un caracter de apărare, supraviețuire, fiind un semnal pentru cei din jur (în primul rând, pentru părinți, frați, surori, bunei, îngrijitori, rude) și fiind inițial determinat biologic.

18. Negația și afirmația au o influență decisivă în dezvoltarea cunoașterii lumii, precum și a cunoașterii de sine, a autoafirmării sale ca persoană deosebită de alții, cu trebuințe și dorințe proprii.
19. Nu negăm influența lui Nu și Da asupra dezvoltării capacității sale de a-și apăra de mic atitudinea și opinia sa față de ceva și cineva, dezvoltându-se astfel ca o personalitate critică față de sine și față de alții.
20. Uneori, o negație este însoțită în viața și activitatea copilului de o afirmație, bunăoară, își neagă propriile ambiții în favoarea afirmației propunerilor constructive ale părinților, pentru a rezolva cu succes o problemă cu care se confruntă la moment.
21. Copilul niciodată nu neagă ceea ce îi place, aceasta fiind inițial o „logică” biologică.
22. Inițial, copilul niciodată nu afirmă ceea ce nu îi place.
23. Prin imboldurile inițiale ale copilului vorbește adevărul.
24. După vârsta de un an de zile, copilul simte mai acut necesitatea de a colabora constructiv cu adulții (cu părinții, frații, surorile etc.).
25. După această vârstă (după un an), copilul educat adecvat în familie, „pune la cale jocuri” cu cei din jur, arătând lipsa sau prezența sa într-o situație ori alta, arătându-se pe sine competent în cunoașterea lipsei sau/și prezenței sale și a altora, utilizând cuvântul negativ cu sens de propoziție „NU”, de propoziție simplă „Nu-i”, „Nu știu”, precum și propoziții simple afirmative cu sens concret conștient, pentru desemnarea lipsei ori prezenței, fiind conștient și critic de sine.

Am putea, desigur, constata și multe alte particularități ale dezvoltării psihice individuale a lui Dumitraș în perioada de la naștere până la doi ani. Acum însă, la vârsta de 32 de ani pe care îi are, îi mulțumim din suflet, îl cuprindem părintește, îi strângem călduros mâna, îl privim sincer în ochi și, bucuroși și împliniți, îi spunem că îi suntem recunoscători pentru tot: cum a fost, cum s-a comportat, cum a comunicat, cum a învățat, cum a creat familia sa, cum a muncit, cum trudește acum, cum își iubește familia, soția, copilul/feciorașul drag Luca, nepoțelul nostru scump! Îi mulțumim inclusiv și pentru faptul că a dat consimțământul și a participat activ la publicarea acestor date din *Jurnalul* care îl vizează!

BIBLIOGRAFIE

1. JELESCU, P. *Geneza negării la copii în perioada preverbală (studiu teoretico- experimental)*. Mon. șt. Red. resp. Ion Negură. Chișinău: Museum, 1999. 248 p. ISBN 9975-905-27-7. <http://dir.upsc.md:8080/xmlui/handle/123456789/158> (accesat 08.10.2021).
2. JELESCU, P. *Geneza negării la copii în perioada preverbală: (studiu teoretico- experimental):* tz. doct. hab. în psihologie. Specialitatea 19.00.07 – Psihologia pedagogică / cons. șt.: M. Rogovin, N. Bucun; Univ. Ped. de Stat „Ion Creangă”. - Ch., 2000. - 249 p.
3. JELESCU, P. Negația: abordare, geneză, dezvoltare, mecanisme, formare. În: *Prolegomene din istoria psihologiei în Republica Moldova*. Iași: Pan Europe, 2018, p.7-18. ISBN 978-973-8483-84-2.
4. JELESCU, P., JELESCU R., JELESCU, D. *Geneza afirmației și negației la copil. Jurnalul observărilor și probelor cu Dumitraș Jelescu* (studiu de caz). Recenzenți Ion Negură și Aglaida Bolboceanu. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2022. 139 p. ISBN 978-9975-46-579-3.
5. ЖЕЛЕСКО, П.С. *Психологическая природа отрицания: дипломная работа*. Москва: МГПИ им. В.И. Ленина, 1973. 56 с.

6. ЖЕЛЕСКО, П. С., РОГОВИН, М. С. *Исследование отрицания в практической и познавательной деятельности*. Ред. В. А. Лекторский. Кишинёв: Штиинца, 1985. 135 с.
7. ИСЕНИНА, Е.И. *Дословесный период развития речи у детей*. Саратов: Изд-во Сарат. ун-та, 1986. 163 с.
8. НОВОСЁЛОВА, С.Л. *Развитие мышления в раннем возрасте*. Москва: Педагогика, 1978.
9. ПИАЖЕ, Жан. *Избранные психологические труды. Психология интеллекта. Генезис числа у ребёнка. Логика и психология*. Москва: Просвещение, 1969. 659 с.
10. ПОНОМАРЁВ, Я.А. *Знание, мышление и умственное развитие*. М.: Просвещение, 1967.
11. РОГОВИН, М. С., КОЗЛОВА, И. Н., ЖЕЛЕСКО П. С. Экспериментальное изучение операции отрицания методом конструктивного теста. În rev. *Новые исследования в психологии*. М.: Педагогика, 1974, № 3(17), С. 3-5.
12. УОТСОН, Дж. *Психология как наука о поведении*. Киев, 1926, 398 с.
13. BOYASON-BARDIES, B. *Negation et performance linguistique*. Paris, 1976, 134 p.
14. FREUD, S. Die Werneinung. In: *Imago*, 1925, Bd. II, p. 217-22.
15. PEA, R. The development of negation in early child language. In: *The social foundation of language and thought*. Ed. D. Olson. N.-Y., 1980, p. 156-187.
16. PIAGET, J. (direction). *Recherches sur la contradiction*. Fasc. 1, vol. XXXI. Les diferentes formes de la contradiction. Paris, 1974. 147 p.
17. PIAGET, J. (direction). *Recherches sur la contradiction*. Fasc. 2, vol. XXXII. Les relations entre affirmations et negations. Paris, 1974. 180 p.
18. PIAGET, J., Inhelder, B. *La genese des structures logiques elementaires (classifications et seriations)*. Neuchâtel, 1959. 294 p.
19. SPITZ, René. *Le Non et le Oui (la genèse de la communication humaine)*. Paris, 1962. 132 p.
20. WATSON J. B. Psychology as the Behaviorist views it. In: *Psychological Review*, 1913, Nr. 20., p.158-177.

MOTIVAȚIA ȘCOLARĂ ȘI AUTODETERMINAREA PROFESIONALĂ LA ADOLESCENȚI

MOTIVATION IN SCHOOL AND SELF-DETERMINATION AT TEENAGERS

*Maria Pleșca, doctor în psihologie, conf. univ.,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

*Maria Plesca, doctor in psychology, associate professor,
"Ion Creanga" SPU, Chisinau
ORCID: 0000-0001-9567-3723*

CZU:159.947.5:37.047/.48

DOI: 10.46728/c.v1.25-03-2022.p22-27

Abstract

Professional self-determination is part of a larger process of the mechanism of life independent choice in addition to social, family and personal. It involves making decisions on three aspects of the activity: the profession, the specialty, the approach and the ways of professional training. When the school and / or professional choice is made according to the strongest unmet need at that moment, and along the way there is an evolution or a motivational progress, the individual is more closely linked to the activity (school or professional). If the choice is based on secondary and especially external reasons, it leads to failures doubled by dissatisfaction, poor integration (school or professional), dropout tendencies, etc.

Key-words: motive, school motivation, professional self-determination, profession, adolescence.